

Justitiedepartementet
Ju 2025/01396

Remiss över betänkandet SOU 2025:81 En ny organisation av ekobrottsbekämpningen

Sammanfattande synpunkt

Hovrätten har i enlighet med remissmissivet granskat utredningens förslag i avsnitt 8–11 utifrån de intressen som domstolen har att bevaka. Hovrätten har inga principiella synpunkter på de förslag som förs fram. Hovrätten för dock fram följande.

Utmätning på distans, särskilt frågan om kvarhållande i väntan på Kronofogdemyndighetens utmätningsbeslut och begäran om biträde

Som hovrätten förstår de föreslagna författningsändringarna ska vissa myndigheter som i sin verksamhet påträffar egendom som det finns anledning att anta kan utmätas underrätta Kronofogdemyndigheten enligt 6 kap. 25 § utsökningsförordningen (1981:981). Kronofogdemyndigheten ska därefter ta ställning till om utmätning ska ske, fatta ett sådant beslut, samt begära biträde av den myndighet som påträffat egendomen med att ta den i förvar (6 kap. 12 a § utsökningsbalken).

Utredningen har i sitt avsnitt 9.7 gjort bedömningen att det saknas skäl att reglera frågan om rätten till kvarhållande av personer. Hovrätten har följande två synpunkter på vad som anförs i denna del.

1. Diskrepans mellan föreslagen lagtext och allmänmotiven

Utredningen anger (på s. 438) – som skäl för bedömningen att det saknas behov av reglering – att den rätt till försvarlig och proportionerlig våldsanvändning som föreslås omfattar tiden från det att egendomen *upptäcks* till dess egendomen är förvarstagen. Det föreslagna andra stycket i 6 kap. 12 a § utsökningsbalken anger dock att våldsanvändningen får ske inom ramen för myndigheternas biträde med att ta egendomen i *förvar*.

Ett förvarstagande förutsätter att myndigheten upptäckt egendomen, underrättat Kronofogdemyndigheten och att Kronofogdemyndigheten i sin tur begärt biträde med förvarstagandet. Som bestämmelsen är utformad kan någon våldsanvändning inte komma i fråga innan den tidpunkten, dvs. inte redan vid tidpunkten för upptäckt.

Denna fråga bör beaktas i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

2. Kvarhållanderätten bör möjligen lagregleras

I Utsökningsutredningens betänkande föreslogs att förutsättningarna för utsökning på distans inte skulle utökas (SOU 2016:81 s. 334–349).

Regeringen valde att ändå genomföra ett sådant förslag och konstaterade därvid sammanfattningsvis endast att polismän har rätt att använda våld för att genomföra en tjänsteåtgärd (prop. 2021/22:197 s. 22).

Nu föreslås att tre myndigheter utöver Polismyndigheten ska kunna biträda Kronofogdemyndigheten. Som utredningen pekat på föreligger ingen rätt för den myndighet som påträffar potentiellt utmätningsbar egendom att kvarhålla den enskilde, förutom inom ramen för de författningsenliga kontroller som sker i myndighetens egen verksamhet. Ett kvarhållande för en längre tid än så motsvarar ett frihetsberövande utan stöd i lag (jfr SOU 2016:81 s. 329). Utredningens bedömning synes vila på argumentet att hanteringen hos Kronofogdemyndigheten är så effektiv att det saknas skäl att reglera situationen, särskilt som kortvariga frihetsberövanden utan stöd i lag inte utgör en kränkning av mänskliga rättigheter.

Hovrätten är inte enig med utredningens slutsats. Fråga är här om ett statligt ingripande mot enskilda personer för att möjliggöra utmätning av egendom. Som utredningen anför kräver begränsningar av skyddet mot frihetsberövanden stöd i lag. Det framstår som vanskligt att anta att det alltid skulle vara så kortvariga frihetsberövanden att lagreglering är obehövlig. Att inte reglera vilka befogenheter som gäller i situationen innan Kronofogdemyndighetens biträdesbegäran öppnar för att det av misstag sker överträdelse av den enskildes rättigheter, vilket även innefattar ett potentiellt tjänstefelsansvar för enskilda tjänstemän.

Då den nu gällande ordningen går emot vad Utsökningsutredningen tidigare föreslagit och frågan därmed inte fullt ut genomlysts och det nu dessutom föreslås en utvidgning också till andra myndigheter med inte helt liknande uppdrag som Polismyndigheten bör det enligt hovrätten i det fortsatta arbetet övervägas om situationen bör lagregleras.

Rekonventionstalan

Hovrätten tillstyrker att bestämmelsen om rekonventionstalan utgår. Utredningen anger att det inte behövs övergångsbestämmelser. Utgångspunkten när det gäller processrättslig lagstiftning är att nya bestämmelser tillämpas genast efter ikraftträdandet. De får däremot inte retroaktiv verkan och ändrar således inte det processuella läge som redan inträtt. Även om en talan som väckts före den nya lydelsens ikraftträdande även efter denna tidpunkt fortsatt måste anses väckt i behörig ordning finns det en risk för svårhanterliga situationer kring talans handläggning därefter. Utredningen har pekat på att rekonventionstalan skulle vara ett sätt att obstruera i omfattande mål. I det fortsatta arbetet torde det vara av värde att ge ledning till domstolarna kring hur en talan som väckts före ikraftträdandet ska fortsätta handläggas.

Särskilt om konsekvenser för domstolarna

Hovrätten noterar att utredningen i konsekvensutredningarna i flera fall inte berört frågan i vilken mån förslagen medför ökad arbetsbelastning eller ökade kostnader för domstolarna. Domstolarna berörs endast i frågan om konsekvenserna av att rekonventionstalan tas bort, där det påpekas att förändringen kan ge större kostnadsbesparingar på sikt. Eftersom

rekonventionstalan de senaste åren och i nuläget är en ovanlig företeelse framstår det som en väl långtgående slutsats.

Därtill utgår hovrätten från att de ökade förutsättningarna för utmätning på distans kan föranleda ett ökat antal utmättningsbeslut hos Kronofogdemyndigheten. Dessa får överprövas i de allmänna domstolarna vilket får förväntas medföra en ökad måltillströmning.

Hovrätten efterlyser bedömningar av de ekonomiska och andra konsekvenserna för domstolarna i alla relevanta delar.

I handläggningen av ärendet har deltagit hovrättsråden Mikael Swahn, Patrik Skogh och Johan Klefbäck samt tf. hovrättsassessorn Isak Scheibe, föredragande.



Mikael Swahn



Isak Scheibe